

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Черкаський державний бізнес-коледж

***Анотація:** У статті розглянуто основні питання становлення інвестиційної привабливості та інвестиційного клімату України. Переглянуті основні переваги України, що приваблюють іноземних інвесторів. Визначені шляхи вирішення проблем пов'язані з стримуванням інвестиційного розвитку.*

Ключові слова: інвестиції; інвестиційна привабливість; інвестиційний клімат; індекс інвестиційної привабливості; джерела фінансування.

INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF UKRAINE: PROBLEMS AND SOLUTIONS

Abstract: The article describes basic questions of the investment climate and investment attractiveness of Ukraine. The main advantages of Ukraine that attract foreign investors are revised. It determines the ways of solving the problems associated with deterring investment development.

Keywords: investments; investment attractiveness; investment climate; investment attractiveness index; funding.

Важливим фактором забезпечення сталого розвитку економіки країни та становлення її позитивного іміджу на світовій арені є інвестиційна привабливість держави. Інвестування має досить великий вплив на вирішення соціально-економічних проблем, з якими стикається будь-яка країна. Однак, проблема низького рівня капіталовкладень та відсутності припливу інвестицій є актуальною для національної економіки нашої держави та потребує пошуку шляхів щодо покращення інвестиційного клімату та підвищення інвестиційної привабливості України.

Оцінюючи рівень інвестиційної привабливості нашої країни, перш за все, важливо відмітити, що за повідомленням Державної служби статистики, загальний обсяг прямих іноземних інвестицій за період з 2018 року по 2020 рік мав тенденцію до поступового скорочення. Так, у 2018 році загальний обсяг прямих іноземних інвестицій зріс на 14,3% і становив майже 2,9 млрд.дол. Найбільше прямих іноземних інвестицій у приватний сектор України надійшло з Нідерландів – 951,5 млн. дол., що склало 33,2% від загальних надходжень 2018 року. Обсяги прямих іноземних інвестицій станом на кінець 2019 року в Україну несуттєво збільшилися – з 48.9 до 51.4 млрд дол., а з України значно зменшилися – з 8 до 3.5 млрд дол. З початком 2020 року обсяг надходження прямих іноземних інвестицій в Україну мав тенденцію до скорочення. В I кварталі 2020 року спостерігався відтік іноземних інвестицій на суму майже 1,6 млрд. доларів США. За накопичувальним підсумком, станом на 1 січня 2020 року акціонерний капітал нерезидентів в Україні дорівнював 35809,6 млн. дол. (із країн ЄС – 28289,3 млн. дол., з інших країн – 7520,3 млн.дол.), що виявилось лише на 8,8% більше показника початку 2019 року. В цілому, станом на 1 січня 2020 року обсяг прямих іноземних інвестицій з України дорівнював \$6272,7 млн. Основними країнами-інвесторами України в 2019 році були: Кіпр – 10368,9 млн.дол, Нідерланди – 8301,4 млн.дол., Велика Британія – 2060,6 млн.дол., Німеччина – 1843,1 млн.дол. Швейцарія – 1714,5 млн.дол. [1]

Визначення рівня інвестиційної привабливості країни базується на трактуванні сутності цієї категорії як сукупності різноманітних чинників, які характеризують доцільність вкладення капіталу в конкретну країну.

Аналізуючи рівень інвестиційної привабливості нашої країни, здійснимо огляд позиції України в ключових міжнародних рейтингах економічного характеру, які дають чіткий сигнал іноземним інвесторам щодо можливих інвестицій. До них варто віднести такі авторитетні в економічній сфері рейтинги як: Doing Business, Moody's Investors Service та рейтинг країн за індексом глобальної конкурентоспроможності.

Рейтинг країн «Doing Business» складається за результатами щорічного дослідження групи Світового банку, що оцінює в 190 країнах простоту здійснення підприємницької діяльності на основі

10 індикаторів (легкість ведення бізнесу; реєстрація підприємства; отримання дозволів на будівництво; підключення до системи електропостачання; реєстрація власності; отримання кредитів; захист міноритарних інвесторів; оподаткування; міжнародна торгівля; забезпечення виконання контрактів; вирішення неплатоспроможності). За 2014-2018 роки Україна піднялася в рейтингу інвестиційної привабливості Doing Business на 24 позиції. У 2019 році Україна займала 71 місце в рейтингу Doing Business, а в 2020 році одразу покращила свою позицію на 7 пунктів і посіла 64-ту сходинку зі 190 країн. За рік покращились показники у 5 з 10 індикаторів, а у трьох категоріях вони не змінилися.[2]

Рейтинг «Moody's Investors Service» складається одним з найбільших та найвідоміших рейтингових агентств світу та описує кредитний рейтинг країни. Протягом 2019-2020 років Moody's Investors Service підвищило суверенний рейтинг України. Він змінився з Саа2 до Саа1, що означає зміну прогнозу з "позитивного" на "стабільний". Позитивні зрушення пов'язують зі зменшенням боргових навантажень завдяки кредитній програмі Міжнародного валютного фонду.

Рейтинг країн світу за Індексом глобальної конкурентоспроможності ("The Global Competitiveness Index") публікується Всесвітнім економічним форумом та складається з більш ніж 100 змінних, що згруповані у 12 контрольних показників. У рейтингу Глобального індексу конкурентоспроможності 2018 Україна зайняла 83 місце, що на 2 позиції нижче ніж в попередньому рейтингу. У 2019 році Україна втратила ще дві позиції в Індексі глобальної конкурентоспроможності (Global Competitiveness Index, GCI) Всесвітнього економічного форуму (ВЕФ) й опустилася на 85-те місце з 141 країни. Згідно зі щорічним звітом ВЕФ, основний регрес зафіксовано у сфері фінансових систем, в якій рейтинг України опустився на 19 позицій — до 136-го місця, й у сфері охорони здоров'я — на 9 позицій, до 101-го місця.[3]

В цілому ж інвестиційну привабливість України, достовірно відображає зміна позиції країни за індексом інвестиційної привабливості, що розраховується за 5-бальною шкалою Європейською бізнес асоціацією (ЄБА) після проведеного опитування серед керівників 142 найбільших міжнародних та українських компаній. Так, індекс інвестиційної привабливості України у другій половині 2020 року знизився до 2,40 балів з 5-ти можливих. Такими стали результати нового експертного дослідження, проведеного Європейською бізнес асоціацією та юридичною фірмою "Василь Кісіль і Партнери". Згідно з результатами, 78 відсотків опитаних ЄБА з понад 101-го керівника найбільших міжнародних та українських компаній, які є членами цієї Асоціації, назвали інвестиційний клімат в Україні несприятливим. Лише кожен десятий опитаний очікує поліпшення інвестклімату наступного року, а 50 відсотків вважають, що новим капітовкладникам буде не вигідно виходити на український ринок у наступні пів року. Європейська бізнес асоціація проводить дослідження "Індекс інвестиційної привабливості України" вже 12 років, але нинішній став найгіршим від 2013 року, зазначають упорядники. При цьому епідемія коронавірусу та пов'язані з нею карантинні обмеження - лише одна з причин погіршення настроїв інвесторів.[4]

Незадовільний стан інвестиційної привабливості України, зумовлений наступними факторами:

- нерівномірність іноземних капіталовкладень у регіони України;
- відсутність чіткої державної стратегії щодо заохочення інвестицій;
- корупція;
- непрозорість судової системи;
- незадовільні зміни в Податковому кодексі, недосконалість Кримінально-процесуального кодексу;
- загальний нестабільний економічний стан країни;
- технічні бар'єри в процесі митного оформлення;
- проблеми під час отримання банківських кредитів і позик.

Серед основних причин, що обумовлюють несприятливий інвестиційний клімат в Україні та стримують економічний розвиток традиційно відзначають нестабільність українського законодавства, нерозвиненість ринкової інфраструктури, зокрема фондового ринку, сильний податковий тиск, корупцію в місцевих і центральних органах влади. В той же час, Україна має конкурентні переваги, до яких належать:

- велика територія – площа становить 603 628 км².
- вигідне геополітичне розміщення – Україна має вихід до Чорноморського басейну; розташована на перехресті транспортних шляхів Європа – Азія, Північ – Південь;

- перспективи для сільськогосподарської діяльності – висока родючість ґрунтів, за цим показником Україна посідає одне з перших місць у світі;
- високий рівень природно-ресурсної забезпеченості – Україна відома за високою кількістю корисних копалин в своїх надрах;
- дешева кваліфікована робоча сила – середньомісячна заробітна плата українця значно нижча від заробітної платні робітників зарубіжних країн.[5]

З метою підвищення інвестиційної привабливості, покращення інвестиційного клімату в Україні вважаємо за доцільне запропонувати: досягнення консенсусу між різноманітними політичними партіями з приводу вирішення загальнонаціональних проблем виходу України з економічної кризи та поліпшення ситуації в зоні АТО; активізацію боротьби з інфляцією не тільки монетарними методами; впровадження економічного механізму страхування ризиків для іноземних інвесторів; забезпечення рівномірного розподілу обсягів іноземних інвестицій по всій Україні; забезпечення стабільності законодавства у сфері інвестування і оподаткування, вдосконалення Податкового та Кримінально-процесуального кодексів; усунення технічних бар'єрів в процесі відшкодування ПДВ та митного оформлення товарів, забезпечення пільгового податкового режиму під час здійснення великих капіталовкладень в економіку України; здійснення антимонопольних заходів та забезпечення внутрішнього конкурентного середовища для розвитку інвестиційної діяльності, покарання за їх порушення; розвиток системи державних гарантій, що надаються інвестору в пріоритетних для України напрямках інвестування; активізацію заходів, щодо формування позитивного іміджу України. [6]

Отже, поступова реалізація запропонованих заходів, щодо підвищення рівня інвестиційного клімату та рівня інвестиційної привабливості України дозволить підсилити приплив інвестицій, особливо іноземних та забезпечить створення умов для переходу до інвестиційно-інноваційної моделі розвитку економіки країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Статистика зовнішнього сектору України. *Національний банк України*: офіційний веб сайт URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external/data-sector-external#5>
2. Україна піднялася одразу на 7 пунктів в рейтингу Doing Business-2020 та посіла 64-те місце серед 190. *Урядовий портал: єдиний веб-портал органів виконавчої влади* URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/ukrayina-pidnyalasya-odrazu-na-7-punktiv-v-rejtingu-doing-business-2020-ta-posila-64-misce-sered-190-krayin>
3. Позиція України в рейтингу країн світу за індексом глобальної конкурентоспроможності *Всесвітній економічний форум*. URL: <http://edclub.com.ua/analitika/pozyciya-ukrayiny-v-reytingu-krayin-svitu-za-indeksom-globalnoyi-konkurentospromozhnosti>
4. "На двієчку": чому Україна скотилася у рейтингу інвестиційної привабливості. *Європейська бізнес асоціація*. URL: <https://www.dw.com/uk/na-dviiechku-chomu-ukrayina-skotylyasia-u-reitynhu-investytsiinoi-pryvablyvosti/a-55958001>
5. Шкодін І. В. Інституційні проблеми функціонування фондового ринку України / І. В. Шкодін // Збірник наукових статей «Вісник Університету банківської справи НБУ». – 2014. – № 1(19). – С. 52-58
6. Інформаційно-аналітичні матеріали щодо інвестиційного клімату в Україні. *Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства*: офіційний веб-сайт. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&tag>

Цибань Анжела Олександрівна – викладач кафедри економіки, підприємництва та маркетингу, Черкаський державний бізнес-коледж, Черкаси, e-mail: angelitka.z@gmail.com

Фесенко Вікторія Олександрівна, студентка, Черкаський державний бізнес-коледж, Черкаси, e-mail: fesenko.vika@ukr.net

Tsyban Anzhela O. – lecturer of the Department of Economics, entrepreneurship and marketing, Cherkasy State Business College, Cherkasy, e-mail: angelitka.z@gmail.com

Fesenko Victoria O. – student, Cherkasy State Business College, Cherkasy, e-mail: fesenko.vika@ukr.net